GŁOS POMORSKI

Nr. 95 — Rok 4. **(GAZETA POMORSKA)** **Numer pojedyńczy 200.000 mk.**

Prenumerata miejscowa: Przy odbiorze w ekspedyoji **3.400.000**, w agenturach miejscowych miesięcznie **3.600.000** mkp., przez pocztę przy zamówieniu przez ekspedycję naszą **3 774.400** mkp., wprost na poczcie lub u listowego miesięcznie **3.974.400** mkp., dla W. M. Gdańska 2,5 Guld. Gd. — pod opaską w Polsce 5.500.000 mkp., do Gdańska 3,30 Guld. Gd., do Francji 18 fr., (z wysyłką co 2-gi dzień 14 fr.) do Anglji 5 shillingów, do Stanów Zjednoczonych 80 cent. W razie nieprzewidzianych wypadków, jak strejki, przeszkody techniczne itd. prenumeratorzy nie mają prawa żądania niedostarczonych numerów, lub zwrotu prenumeraty. — Przy waloryzacji obowiązuje odpowiednia dopłata.

Rachunek bieżący: **Bank Powiatowy Grudziądz, Bank Związku Spółek Zarobk., Danziger Privat-Aktienbank Gdańsk i Grudziądz, P. K. K. P. Grudziądz.** — Konto czekowe: **Gdańsk nr. 2980.** Konto pocztowe: **Kasa Oszczędności,** Oddział w Poznaniu nr. **201 193.** Miejsce płatności wykonania Grudziądz.

Ogłoszenia z Polski. Wiersz wysokości milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łamowej 125.000 mk. w dziale reklamowym na stronie 1-3 łam. przed tekstem 700.000 mk., wśród tekstu 500.000 mk., za tekstem 400.000 mk., dla W. M. Gdańska wiersz m/m. 8-łam. w dziale ogł. 0,08 Guld. Gd., wiersz m/m 3-łam. przed tekstem 0,40 Guld. Gd., w tekście 0,30 Guld. Gd., za tekstem 0,25 Guld. Gd., dla Niemiec dochodzi 150% nadwyżki, dla reszty zagranicy 200% nadwyżki płatne. w markach polskich lub ich wartości walutowej. Za tłomaczenia oblicza się 20% nadwyżki. — **Rachunki są natychmiast płatne,** w razie zwłoki dłuższej niż 72 godzin stosować będziemy ceny bieżące. Każda nowa podwyżka taryfy obowiązuje wszystkie ogłoszenia zlecone przed dniem zmiany cen. — **Administracja nie przejmuje odpowiedzialności** za terminowe umieszczenia ogłoszeń.

Rękopisów nadesłanych nie zwraca się.

Dyrektor przyjmuje od godz. 10-tej do 11-tej przed połudn̄iem. Redaktor Naczelny przyjmuje od godz. 11-tej do 12-tej w południu.

Redakcja i Administracja Groblowa 27/29. | **Grudziądz,** środa, dnia 23-go kwietnia 1924. | Telefon nr. **50 i 51.**

Młodzieży polskiej błogosławi ojciec św.

Rzym, 21. 4. (Pat.) Papież przyjął pielgrzymkę **600 studentów uniwersytetu lwowskiego oraz uczniów Liceum w Poznaniu.** Ojciec św. przypomniał przy tej okazji lata spędzone w Polsce, które pozostawiły mu miłe wspomnienia, poczem udzielił uczestnikom pielgrzymki swego błogosławieństwa.

Powodzenie pożyczki polskiej we Włoszech

Rzym, 21. 4. (Pat.) Pożyczka polska, subskrypcja której odbywała się przez jeden dzień, została pokryta 11-krotnie. W ten sposób subskrybenci otrzymają tylko 8 proc. sum podpisanych.

Z Górnego Śląska.

Katowice, 19. 4. (Pat.) „Goniec Śląski" donosi, że niemiecka policja „Schupo" aresztowała w Sośnicy znanego działacza narodowego i prezesa grupy lokalnej związku powstańców śląskich w Bujakowie Emila Wieczorka, który w charakterze ekspedjenta celnego zakładów Lignoza w Krywałdzie udał się do Sośnicy celem załatwienia w tamtejszym urzędzie celnym różnych spraw, związanych z jego stanowiskiem.

Katowice, 19. 4. (Pat.) „Polak" donosi z Siemianowic, że dyrekcja tamtejszej huty Laury zaproponowała komisarzowi demobilizacyjnemu wstrzymanie w tej hucie robót w 5-ciu najważniejszych oddziałach przedsiębiorstwa mimo protestu rady zakładowej tejże huty. Generalna dyrekcja huty Laura, znajdująca się do dziś w Berlinie, zarządziła w czwartek wypowiedzenie pracy około 2000 robotników, którzy skutkiem tego za 2 tygodnie zostaliby bez chleba, o ile wypowiedzenie to nie zostanie cofnięte.

Około opinji rzeczoznawców.

Warunki francuskie.

Paryż, 19. 4. (Pat.) Omawiając sprawę przyszłych narad międzysojuszniczych, „Matin" w ten sposób określa francuski punkt widzenia:

Po pierwsze Francja nie zgodzi się na redukcję jej wierzytelności bez odpowiedniego zanulowania długów międzysojuszniczych.

Po drugie Francja nie zrzeknie się prawa stosowania sankcji, jeżeli państwa sprzymierzone nie powezmą uprzednio decyzji co do ewentualnego stosowania wspólnych sankcyj na wypadek uchybień ze strony Niemiec.

Ruhra jeszcze 2 lata w ręku francuskiem?

Berlin, 19. 4. (Pat.-P. R.) Według doniesień z Londynu ze źródeł niemieckich, Poincare polecił ambasadorowi francuskiemu w Londynie zakomunikować rządowi angielskiemu, że rząd francuski pragnie zachować w swych rękach Zagłębie Ruhry, jako zastaw na przeciąg 2-ch lat.

Wymiana zdań między Ameryką a Francją.

Waszyngton, 19. 4. (Pat.-P.R.) Prezydent Coolidge odbył wczoraj dłuższą konferencję z ambasadorem francuskim w Waszyngtonie. Rozmowa była poświęcona specjalnie sprawozdaniom komitetów rzeczoznawców.

Mac Donalda nadzieje.

York, 21. 4. (Pat.) Mac Dondald, przemawiając tu na zebraniu partji pracy, zaznaczył, że sprawozdania rzeczoznawców winny być przyjęte w całej rozciągłości.

Mam nadzieje — mówił premjer — że doprowadzę do wykonania sprawozdań rzeczoznawców w całości.

Mac Donald zaznaczył w dalszym ciągu, że sprawozdanie wskazuje jasno na to, iż gdyby jeszcze przez dwa lata stosowano taką politykę, jak w okresie ostatnich 2 czy 3 lat, to zniknęłaby zupełnie nadzieja odbudowy Europy i nie byłoby również żadnej nadziei uregulowania sprawy odszkodowań, bezpieczeństwa i pokoju.

Premjer zapewnił, iż podejmie wszelkie wysiłki w pracy, zmierzającej w tym kierunku.

Premjer uważa, iż dopuszczając Niemcy do Ligi Narodów, uzupełni się tylko skład tej organizacji, o którą chciałby premjer oprzeć pokój Europy.

Poruszając sprawę wewnętrznych stosunków w Niemczech premjer oświadczył, że uważa **ruch ultranacjonalistyczny w Niemczech za groźny dla pokoju, niebezpieczny dla Europy i godny pożałowania dla Niemiec.**

Premjer zauważył, że jest rzeczą bardzo pilną, aby sprzymierzeńcy wysłuchali słów niemieckich.

Największem niebezpieczeństwem — zakończył premjer — jaki grozi Europie ze strony Niemiec, nie są zbrojenia, lecz to niebezpieczeństwo, które tkwi w dziedzinie przemysłu.

Opinja prezydenta niem. Banku Rzeszy.

Paryż, 21. 4. (Pat.) Prezydent banku Rzeszy dr. Schacht oświadczył **przedstawicielom prasy, że elaborat rzeczoznawców opiera się na finansowych i ekonomicznych zasadach, którym pod żadnym względem nie można nic zarzucić.**

Dr. Schachtowi wydaje się **jednak, że rzeczoznawcy** przecenili zdolność płatniczą Niemiec przy ustalaniu sum, które Niemcy mają zapłacić w pierwszych latach. Dr. Schacht obawia się, że finansowanie dostaw w naturze napotka na samym początku na trudności, jakkolwiek wszystko zależy od przyszłego ekonomicznego rozwoju Niemiec.

Dalej zaznaczył Dr. Schacht, że oświadczenie to składa bez żadnej ukrytej myśli, gdyż jest przekonany, że interes Niemiec wymaga bezwarunkowo wypełnienia w lojalny sposób przyjętych przez nie zobowiązań.

W toku rokowań między Niemcami i Ententą nie należy przykładać zbytniej wagi do szczegółów. Koniecznem jest doprowadzenie o ile nie do definitywnej umowy, to przynajmniej do ogólnego rozwiązania, a niektóre sporne punkty mniejszej wagi możnaby uregulować później. Ani na chwilę nie należy zapominać o tem, jak koniecznem jest, aby Niemcy napowrót nawiązały normalne ekonomiczne stosunki z sprzymierzonymi, a przedewszystkiem z Francją.

Jest niesłychanej wagi — zdaniem dr. Schachta — aby uregulowanie sprawy nastąpiło przed wyborami w Niemczech, gdyż byłoby to najlepszym środkiem do złagodzenia namiętności politycznych w czasie wyborów. Należy przeto zaniechać wymiany not dyplomatycznych i uregulować sprawę w drodze specjalnej wymiany zdań pomiędzy odpowiedzialnymi mężami stanu.

PO DRODZE UGODY.

Düsseldorf, 21. 4. (Pat.) „Düsseldorfer Nachrichten" ogłaszają oświadczenie kanclerza Marksa, który zaznaczył że rząd niemiecki będzie współpracował z rzeczoznawcami. Kanclerz uważa, iż odbudowa jedności ekonomicznej i finansowej Rzeszy jest możliwą do osiągnięcia jedynie przez uchylenie granicy celnej oraz zniesienie zakazu swobodnej komunikacji między terenami okupowanymi i nieokupowanymi.

Z ruchu przedwyborczego we Francji.

Paryż, 19. 4. (Pat.) W związku z rozpoczętą kampanją wyborczą są do zanotowania fakty następujące:

W trzecim okręgu departamentu Sekwany wystawiona została t. zw. lista pojednania narodowego, na czele której figuruje nazwisko deputowanego Daudeta; w tymże okręgu wystawiona lista socjalistyczna nosi na czele nazwisko admirała Jaures'a, brata słynnego przywódcy socjalizmu francuskiego.

W czwartym okręgu tegoż departamentu Sekwany wystawiona została wspólna lista bloku lewicy z socjalistą Lavale na czele. Na liście tej są zgrupowani zarówno **social-radykali** jak i komuniści; m. in. figuruje **na tej liście również** naczelny dyrektor dziennika „Ere Novelle" **Dubarry.**

W departamencie Vaucluse rywalizują ze sobą 3 samodzielne listy: lista bloku narodowego, lista kartelu lewicowego i lista komunistyczna z deputowanym R. Blans na czele. Minister wojny Maginot znajduje się na czele listy bloku narodowego w departamencie Mozy.

Ile list wyborczych jest już w Niemczech?

Berlin, 21. 4. (Pat.) W związku z przyszłemi wyborami do parlamentu w całym Berlinie zgłoszono 20 list wyborczych, z których 16 zostało dopuszczonych do udziału.

Japońska misja wojskowa we Francji.

Paryż, 19. 4. (Pat.) Japońska misja wojskowa, złożona z wyższych oficerów, przybyła wczoraj do Paryża.

Zastrzegamy się.

Ktoś kiedyś powiedział, że nie ma dla nas rzeczy, której nie poddalibyśmy eksperymentom politycznym.

I w znacznej części miał słuszność.

Prosimy bowiem zastanowić się, czy przypuszczałby ktoś, że ledwie przyjedzie do Polski po latach cierpień i katuszy Arcybiskup-męczennik, a już znajdą się koła, które dawać będą Mu polityczną barwę, które ośmielą się wygrywać Go przeciw innemu Księciu Kościoła.

Piszemy ośmielą z całą świadomością, gdyż nie możemy nie wyrazić naszego przykrego zdziwienia, że osobę tej miary, tej czci nietylko ogólno-narodowej, ale i powszechnej już pragnie się wyzyskiwać dla celów partyjno-politycznych.

A przecież wydaje nam się, że wartości moralno-religijne całej działalności Ks. Arcybiskupa Cieplaka są tego rodzaju, że one całemu narodowi korzyść przynoszą.

I w takich warunkach te ogólno-narodowe — nawet ogólno-państwowe — wartości eskontować na rzecz pewnych partyjnych celów uważamy nietylko za **zgrzyt polityczny**, nietylko za głęboki nietakt wobec **czcigodnej** osoby Arcybiskupa-Męczennika, ale — co najgorsza — za poważny **błąd polityczny**, bo miesza się osobę, **która** nie orjentuje się jeszcze w naszych stosunkach, która przedewszystkiem ma wobec społeczeństwa jeszcze wielką misję religijno-narodową, w radwan naszych tarć wewnętrzno-politycznych.

Uczyniła **to warszawska „Myśl Niepodległa"**, a przyłączyła się do niej **„Gazeta Warszawska"**, główny **organ** Związku Ludowo-Narodowego, biorący tem **samem ze swem** stronnictwem odpowiedzialność za to **zło, które z** tego kroku jeszcze się ujawni.

Ubolewamy szczerze nad tem wygrywaniem Ks. Arcyb. Cieplak w polityce, a szczególnie w porachunkach Związku Ludowo-Narodowego z Ks. Arcyb. Roppem, będącym jednym z twórców niewyraźnego zresztą mimo swą wyraźną nazwą stronnictwa „Katolicko-narodowego", stronnictwa, stojącego blisko takich typów, jak germanofile Lednicki i Adam hr. Ronikier.

Nie daje to atoli jeszcze powodu do przeciwstawiania obu Ksks. Arcybiskupów na łamach prasy politycznej i wygrywania szczytnego poświęcenia Ks. Arcyb. Cieplaka brakowi tegoż u Ks. Arcyb. Roopa.

Nietylko jako chrześc.-demokraci, ale i jako katolicy wznoszeniu momentów podobnych w życie partyjno-polityczne pragniemy się przeciwstawić, godząc się w całej pełni z tem, co w tej sprawie pisze też bratni organ krakowski „Głos Narodu". Czytamy tam w artykuliku „Próba wciągnięcia Ks. Arcyb. Cieplaka do polityki:

> Nie należymy do zwolenników tworzonego przez Ks. Arcyb. Roppa „Zw. katolicko-narodowego"; zdanie o nim niedawno wypowiedzieliśmy negatywne. Z drugiej strony jednak uważamy, że jeśli Ks. Arcyb. Ropp dał się wciągnąć w wir partyjnych jarmarków, to tego upokorzenia winno się oszczędzać bohaterskiemu Męczennikowi, Ks. Arcyb. Cieplakowi. Winna mu oszczędzić i „Myśl Narodowa", która — z pewnością szczerze — składa mu hołd czci i uwielbienia. Ks. Arcybiskup Cieplak zasłużył na to, by jego imię było ze czcią wymawiane przez całe polskie społeczeństwo bez względu na partyjne wyznanie. Próbę wygrywania go przez jedno stronnictwo przeciw drugiemu uznać musimy za równoznaczne z pomniejszaniem zasługi Ks. Arcybiskupa Cieplaka.

Bardzo słusznie!

*

—WYJAŚNIENIE NA CZASIE W SPRAWIE ZIEM KOŚCIELNYCH. Agitatorzy rozmaitych ludowych stronnictw, między nimi agitatorzy także Piastowców, rozjeżdżają się po ziemiach naszych i specjalnie naszemu ludowi który oświadczył się przeciwko zaborowi ziem kościelnych tłumaczą, że Ojciec św. już się **zgodził** na zabranie ziem kościelnych i że wobec tego opór parafjan, lękających się, że na nich w przyszłości spadną nowe ciężary parafjalne, jest daremny i bezskuteczny. Agitatorzy Piastowców i Wyzwolenia, nawet ludzie tacy, jak prof. Michałkiewicz, który przecież przykładem winien świecić prawdomówności młodzieży, nie wahają się szerzyć nieprawdę, snać mniemając, że dla nich cel uświęca środki. Wszystkie te kłamstwa nareszcie przecina następne oświadczenie ks **Kardynała Dr. Dalbora**, które czytamy w „Przeglądzie Katolickim":

„Z różnych stron jest pytana Władza Duchowna.

czy się zgadza z prawdą to, co się głosi na niektórych zebraniach: że Ojciec św. już się zgodził na oddanie Państwu Polskiemu ziemi kościelnej.

Oświadczam, że twierdzenie, jakoby Ojciec św. już się zgodził na oddanie ziemi kościelnej w Polsce, jest mylne i z prawdą się nie zgadza, jak wynika z następującej deklaracji:

Z Watykanu, dnia 31 grudnia 1923.

Stolica święta nie ma zamiaru zawrzeć z Rządem Polskim dwóch oddzielnych układów, jednego względem dóbr kościelnych, drugiego względem reszty zagadnień, lecz pragnie zewrzeć jeden tylko konkordat, w którym bedzie uregulowane także położenie materjalne Kościoła w Polsce. W tej mierze Stolica święta oprze się oczywiście na wyniku, jaki będą miały rokowania między Komisją Biskupów a Rządem.

(—) P. Kard. Casparri.

Powyższe oświadczenie Stolicy Apostolskiej, przesłane Biskupom polskim, jest dowodem na to, że Ojciec św. w sprawie dóbr kościelnych czeka na wynik rokowań między rządem a Komisją Biskupów i że zatem na nic się jeszcze wobec Rządu Polskiego nie zgodził.

(—) † Edmund, Kardynał-Prymas.
Przewodniczący Kom Biskupów.

ZA PAPIERY LENINA — POLSKIE ZBIORY HISTORYCZNE.

Tego powinien żadać p. min. Zamoyski.

Prasa zaatakowała zupełnie słusznie min. spr. zagr hr. Zamoyskiego, który na prośbę sowietów zgodził się bez wahania i bez rekompensaty wydać p. Haneckiemu, delegatowi sowietów, posiadaną przez nas korespondencję Lenina. Dla p. Zamoyskiego nie istnieje więc ani jej wartość naukowa i histodyczna (dla badaczy), ani wartość realna. Sowiety zatrzymują nam w Moskwie nasze zbiory historyczne, ale p. Zamoyski nie myśli wykorzystać chwili i odebrać je jako rekompensatę za zbiory leninowskie.

Od dyplomacji rosyjskiej — pisze jeden z dzienników — można się uczyć drobiazgowej dbałości o interesy swego państwa, od dyplomacji polskiej — niefrasobliwości i pańskich gestów...

Sadzimy że póki papiery Lenina znajdują się jeszcze w gmachu ministerstwa spraw zagr., p. Zamoyski może i powinien naprawić swój pański gest i uzyskać wspomnianą rekompensatę, gdyż rządowi sowieckiemu, który urządza obecnie w Rosji formalny kult Lenina w rozmiarach iście kultu religijnego, z pewnością na papierach Lenina ogromnie zależy, i naciśnięty, skłoniłby się niewątpliwie do bardzo dużych rekompensat.

Ze sportu.

Toruń, 21, 4. (PAT). Na rzecz Pomorskiej Ligi Obrony Powietrznej Państwa odbyły się w Toruniu w pierwsze i drugie święto Wielkiejnocy igrzyska sportowe.
Igrzyska rozpoczęły się zawodami piłki koszykowej między dwiema drużynami żeńskiego Sokoła, Żółtymi — Białymi zakończone wynikiem 1:0 dla Żółtych.

Następnym punktem programu w pierwszym dniu świąt były zawody piłki nożnej między Posnanią a T. K. S, zakończone wynikiem remisowym 2:2 (2:0).

W trzecim punkcie programu tegoz dnia zawody między Pogonią z atowic a Sokołem toruńskim kończą się wynikiem 4 : 0 (3 : 0) dla Pogoni. Pierwszy dzień święta zakończyła pokazowa olimpijska stafeta T. K. S. u 100 : 200 400 : 800.

W drugi dzień święta rozegrano matche między Pogonią katowicką a T. K. S., zakończone zwycięstwem T. K. S.-u w stosunku 5 : 3 (3 : 2) i między Posnanią a Sokołem toruńskim z wynikiem 4:2 (2:1 dla Sokoła.

Lwów, 20. 4. (PAT). Dzisiejsze zawody piłki nożnej pomiędzy klubem Slovan a Hasmoneą zakończyły się wynikiem 6 : 1.

Lwów, 20. 4. (PAT). Dzisiejsze zawody piłki nożnej pomiędzy klubem budapesztcńskim B. T. C. a mistrzem Polski Pogonią zakończyły się wynikem 3:2 dla Pogoni. Pogoń grała bez Ignarowicza, Zomanek i Jurasz zupełnie zawiedli przyczem Pogoń nie wyzyskała rzutu karnego.

W drugiej połowie gry Pogoń opanowała zupełnie boisko i Węgrzy ulegli niesłychanie szybkiem tempu gry. Bramki strzelili dla Pogoni Bacz 1, Garbien 2 z przeboju.

Lwów, 21. 4. (PAT). Dzisiejsze zawody piłki nożnej pomiędzy B. T. C. a Hasmoneą zakończyły się się wynikiem bardzo zaszczytnym dla Hasmonei 1:0 na korzyść B. T. C.

Lwów, 21. 4. (PAT). Dzisiejsze zawody piłki nożnej pomiędzy Slovanem a Pogonią zakończyły się wynikiem 2:2 (1:0). W Pogoni doskonały atak natomiast zła gra Jurasza. oraz brak kontaktu pomocy z atakiem. Najlepszy w Pogoni Olearczyk. Bramki strzelili dla Slovan Bula — 2, oraz dla Pogoni Grabie — 1 i Kuchar — 1. W drugiej połowie gry widoczna przewaga Slovana dzięki temu, że Pogoń nie była wypoczęta po wczorajszym dość ciężkim matchu

Łódź, 20. 4. (PAT). Dzisiejsze zawody piłki nożnej pomiędzy Union Oberschöneweide a Ł. K. S. zakończyły się wynikiem 2 : 2 (1:0). Union dobra technicznie i bardzo ostra w grze. Bramkarz Ł. K. S. pokazał ładną klasę.

Łódź, 21. 4. (PAT). Dzisiejsze zawody piłki nożnej pomiędzy Union Oberschöneweide a Ł. K. S. zakończyły się wynikiem 2 : 1 dla Union. Gra bardzo efektowna i ostra. Honorową bramkę Ł. K. S. strzelił z rzutu karnego. Drugą bramkę ŁKS. traci wskutek nieporozumienia bramkarza z pomocą. Union wykazała duży ciąg na bramkę.

Łódź, 21. 4. (PAT). Dzisiejsze rozgrywki piłki nożnej dały rezultaty następujące: Amatorski Klub Sportowy — Ł. T. S. G. 0:1, Ł. K. S. II — H. K. S. 1:0, Ł. K. S. — III Amatorzy 11 : 0.

Katowice, 21. 4. (PAT). W niedzielę odbyły się tu zawody piłki nożnej poznańskiego klubu sportowego Unja z katowickim klubem I. F. C. Przewagę wykazała drużyna katowicka. Atak po stronie Unji słaby obrona dobra. Ostateczny wynik 2:0 na korzyść Katowic, do przerwy 2:0.

Katowice, 21. 4. (PAT). W poniedziałek odbył się tu match poznańskiego klubu Unji z klubem mysłowickim W.F.R. Do przerwy 1:0 na korzyść Mysłowic. Po przerwie gra ożywia się. Lekka przewaga gości. Gra kończy się zwycięstwem Unji w stosunku 2:1. Obydwie bramki dla Unji uzyskał lewy skrzydłowy Schepe.

Łódź, 21. 4. (PAT). Dzisiejsze zawody piłki nożnej pomiędzy Union a Naprzodem zakończyły się wynikiem 5:2.

Warszawa, 21. 4. (PAT). Wczorajsze zawody piłki nożnej pomiędzy Polonją a berlińskim klubem Luckenwalden zakończyły się wynikiem 3:2 (1:1) na korzyść Lnckenwalden. Błotniste i oślizgłe po deszczu boisko odbiło się bardzo ujemnie na przebieg gry. Polonja taktycznie i technicznie okazała się lepszą od przeciwnika. który jedynie tylko dzięki ambitnej grze potrafił przechylić zwycięstwo na swoją stronę. W dniu dzisiejszym match się nie odbył z powodu deszczu, a został odłożony do czwartku.

Kraków, 21. 4. (PAT). Dzisiejsze zawody piłki nożnej pomiędzy Wisłą a berlińskim Sportklub zakończyły się wynikiem 4:0 (2:0). Bramki dla Wisły strzelił Balcer 3. czwartą bramkę uzyskano z rzutu karnego.

Kraków, 21. 4. (PAT). Dzisiejsze zawody piłki nożnej pomiędzy węgierskim Vasas a Cracowia zakończyły się wynikiem remisowym 0:0. Cracowia wystąpiła w znacznie lepszej formie niż dotychczas.

— **Zwycięstwo toruńskiego klubu.** — **Toruń**, 18. 4. (PAT) Dzisiejsze zawody piłki nożnej między berlińską drużyna Victoria 1889, a Toruńskim Klubem Sportowym zakończyły się zwycięstwem TKS. w stosunku 4:1 (2:0). W ciągu całej gry silna przewaga po stronie Toruńczyków. Bramki dla TKS. strzelili Stogowski — 3 i Cieszyński I — 1. Goście zdobywają w drugiej połowie gry honorowego gola z karnego. Sędziował p. Maltze

Nie wolno zapomnieć.

Grudziądz, 22 kwietnia.

(—o.) Po radosnych i uroczystych Świętach Wielkanocnych nadeszła znowu szara, codzienna rzeczywistość. Po wesołych nastrojach świątecznych ogarnia nas znowu atmosfera pracy i powracamy myślą do najżywotniejszych spraw społecznych i politycznych które dziś zajmują umysł każdego prawie obywatela.

Żyjąc dziś jeszcze pod wrażeniem minionych Świąt, podczas których silniej niż każdego innego dnia odczuliśmy wdzięczność dla Najwyższego, iż pozwolił nam dożyć odrodzenia Polski do niepodległego bytu państwowego — łatwiej nam będzie zwrócić się myślą ku tym ziemiom polskim. którym nie dane było połączyć się z umiłowaną Macierzą Polską. Są to ziemie pozostające dotąd pod panowaniem pruskiem, a mianowicie przeważna cześć Górnego Śląska, Warmja i ziemia mazurska.

Nie wolno o nich zapominać!

Nie wolno — bo jest to najprostszy nasz obowiązek moralny, gdyśmy sami w niepodległej Ojczyźnie, pamiętać o tych, co znosić musza nadal obce panowanie.

Nie wolno — bo naród, który w dniach pomyślności zrzeka się choćby cząstki swej ziemi, zrzeknie się i dużej jej części w chwili niepowodzenia.

Nie wolno — bo choćbyśmy my zapomnieli o reszcie Górnego Śląska Warmji i Mazurach — nie zapomną Niemcy o utraconem zagłębiu przemysłowem, górnośląskiem i o Prusach Wschodnich.

Rozstrzygnięcie obecne sprawy górnośląskiej i Prus Książęcych nie jest trwałe. To prowizorjum, które może potrwać lat dwadzieścia, choćby i pięćdziesiąt, ale wcześniej czy później zostanie przez bieg dziejów zmienione, zastąpione rozstrzygnięciem ostatecznem.

A to ostateczne rozstrzygnięcie nie będzie wynikiem kompromisu, jeno walki między Polską a Niemcami.

Póki istnieć będą oddzielone od Niemiec przez wąski pas polskiego terytorjum Prusy Wschodnie — naczelnem dążeniem patrjotyzmu niemieckiego będzie odebranie nam naszej ziemicy pomorskiej.

I tak samo, póki w ręku Niemiec będzie Zabrze, Bytom, nie przestaną one myśleć o odzyskaniu Katowic. Zbyt sztuczny jest podział obecny Górnego Śląska, zbyt silne jest ciążenie ku sobie przyznanych Polsce i Niemcom jego części.

I albo polskie albo niemieckie rozstrzygnięcie sprawy górnośląskiej i wschodnio-pruskiej zwycięży ostatecznie i ustali trwałe granicę między Polską a Niemcami. Pośredniej drogi między temi dwoma rozstrzygnięciami nie ma — tak jak nie było pośredniego rozstrzygnięcia konfliktu dziejowego Polski z Zakonem Krzyżackim.

Wówczas o zwycięstwie polskiem rozstrzygnęła postawa miast pruskich.

I dziś zwycięży Polska, gdy mówiąca po polsku ludność mazurska poczuje się polską, a ekspansja polskiej samowiedzy narodowej na Niemcom pozostawionej części Górnego Śląska silniejszą będzie od ekspansji niemieckiej, w Katowicach. Pszczynie i Rybniku.

Ostateczna decyzja zapadnie na polu nieuniknionej z czasem walki orężnej. Ale i orężnem zwycięstwem odzyskuje się tylko ziemie naprzód siłą ducha narodowego zdobyte!

Telegramy.

Mussolini obywatelem honorowym Rzymu.

Rzym, 21. 4. (Pat.) Dziś miasto obchodziło uroczyście święto pracy oraz założenia Rzymu. Obie te uroczystości połączone są od roku zeszłego na jeden dzień. Wszystkie gmachy rzadowe,W, kapitol i wieża milicji wywiesiły sztandary narodowe. Na placu Coleggio Romaneo zebrały się organizacje syndykatów faszystowskich i inne organizacje tego stronnictwa. które w pochodzie udały się na kapitol. gdzie nastąpiło proklamowanie Mussolińiego obywatelem m. Rzymu.

Zmiany w rządzie włoskim.

Rzym, 19. 4. (Pat-P.R.) Spowodowana wynikami wyborów rekonstrukcja gabinetu dotyczy tylko teki wojny. Na miejsce generała Diazz'a ministrem wojny bedzie dotychczasowy gubernator Fiume, gen. Caballero.

Ministerstwo kolonii skasowane i agendy jego zostaną podzielone między inne ministerstwa. Dotychczasowy minister kolonii Federzoni będzie piastował w nowej Izbie deputowanych godność przewodniczącego Izby.

Mussolini oprócz przewodnictwa gabinetu zachowa w swych rękach tekę ministra spraw zagr.

*

Rzym, 19. 4. (Pat.-P. R.) Dnia 24 bm. odbedzie się posiedzenie rady ministrów. poświęcone specjalnie opracowaniu tekstu mowy tronowej, otwierającej pierwszą sesję nowego parlamentu.

Z wewnętrznej polityki duńskiej.

Kopenhaga, 21. 4. (Pat.) W konsekwencji oficjalnego komunikatu o rezultatach powszechnych wyborów odbyło się posiedzenie frakcji parlamentarnej stronnictwa socjaldemokratycznego i komitetu wykonawczego tego stronnictwa dla rozważenia położenia, jakie wywiązało się wskutek powierzenia przez króla **Stauningowi** misji utworzenia nowego gabinetu. Przyjęto jednogłośnie decyzję Stauninga podjęcia się tej misji. Według obiegających tu pogłosek Stauning ustalił już listę nowego rządu.

Nazwiska przyszłych członków nowego gabinetu podane będą do wiadomości publicznej weczwartek t. j. 24 bm. Nowy rigsdag otwarty zostanie w dniu 29 bm.

Amnestja w Turcji.

Angora, 21 4. (Pat.) Zgromadzenie narodowe uchwaliło amnestję dla wszystkich przestępców politycznych, z wyjątkiem 150 osób niepodlegających amnestji na podstawie postanowień traktatu lozańskiego.

Górnicy niemieccy grożą strejkiem.

Berlin, 19. 4. (Pat.) Jak donoszą dzienniki z Bochum na konferencji, zwołanej przez niemiecki związek robotników górniczych oraz rad załogowych, reprezentujących 223 kopalnie, uchwalono szereg postulatów. Żądania te będą przedłożone na konferncji dla sprawy określenia płac zarobkowych, która odbędzie się w dniu 23 kwietnia. W uchwale powiedziano, że jeżeli postawione postulaty nie będą uwzgiednione będzie ogłoszony generalny strajk robotników górniczych.

Wielkie sprzeniewierzenie w Monachjum.

Monachjum, 19. 4 (Pat.) Tutejsza miejska kasa oszczędności poniosła wielkie straty z tego powodu, że dyrektor jej udzielał klijentom zbyt wielkich kredytów. Kasa udzieliła mianowicie przeszło 2 miljony złotych kredytu firmie „Lee i S-ka" w Trewirze. Firma ta obecnie okazała się niewypłacalną. Również innym firmom kasa udzielała większych kredytów bez zezwolenia rady nadzorczej. Dyrektor kasy dopuścił się ponadto sprzeniewierzenia w ten sposób, że w okresie inflacji spekulował powierzonymi sobie pieniędzmi. Został on natychmiast z urzędowania usunięty i wdrożono przeciwko niemu dochodzenie karne i dyscyplinarne.

Sprawy Rzemieślnicze.

Redakcja pisma „Przemysł, Rzemiosło, Sztuka" podejmuje akcję gromadzenia materjałów do historji przemysłu, rzemiosł i sztuki ludowej w Polsce, pragnąc, przyczynić się do tego, aby twórczość znalazła zdrową podstawę i zachowała związek z rodzimemi formami sztuki ludowej. Lud jako rasowo najściślej z ziemią związany, najszczerzej, bo najbezpośredniej, objawia typowe cechy rodzimych plemiennych pierwiastków i swoistych pojęć o pięknie; dorobek zatem twórczości ludowej, ze stanowiska zdrowego rozwoju kultury naszej, przedstawia konkretną wartość: może wlać odrodzieńczą krew w bezstylowość naszej epoki oraz w znużenie, jałowość i wyczerpanie się poszukiwań nowych form oraz artystycznego wyrazu polskiej wytwórczości.

W tem przekonaniu, że gromadzenie materjałów do przemysłu i rzemiosł w Polsce spełni naukowe i życiowe zadanie swoje, otwiera Redakcja „Przemysł, Rzemiosło, Sztuka" na łamach swego pisma dział: Materjały, w których umieszczać będzie: monografie wytwórni bądź osób, pracujących w dziedzinie przemysłu i rzemiosł, za specjalnem uwzględnieniem walorów artystycznych, opisy, nazwy używanych przyrządów, narzędzi, materjałów itp., notatki dotyczące historycznej przeszłości rzemiosł w różnych miejscowościach Polski, przyczyny ich rozwoju lub upadku, opisy artystycznych i technicznych właścicieli wyrobów krajowych, próby wyjaśnienia przyczyn poszczególnych zestrojów kolorystycznych i zdobniczych, statystyk i stanu rzemiosł i szkół zawodowych w Polsce, wiadomości z organizacji pracy i zbytu, sprawozdania z krajowych wystaw przemysłowych, kronikę ważniejszych przejawów życia artystyczno-przemysłowego, rysunki bądź fotografie cenniejszych wyrobów i charakterystyczniejszych narzędzi, a wreszcie sprawozdania ze zbiorów sztuki ludowej i przemysłu artystycznego, ukrytych w prowincjonalnych muzeach społecznych i prywatnych, tych „więzieniach sztuki", które w przeważnej części magazynują martwy dla dobra ogólnego inwentarz.

Do pracy kształtowania naszej samowiedzy w zakresie przemysłu, rzemiosł i sztuki ludowej potrzeba całego zastępu ludzi, którym leży na sercu zdrowa odbudowa materjalnej i duchowej kultury Polski. Z tego powodu zwraca się Redakcja pisma „Przemysł. Rzemiosło i Sztuka" z prośba do szerokich warstw inteligencji, w szczególności rzemieślniczej i przemysłowej, aby w zrozumieniu interesu swego, poparła jej zamierzenia. Każda, choćby krótka, lecz cenna notatka, drukowana będzie w Materjałach". Redakcja zastrzega sobie jedynie prawo przystosowania nadesłanych informacyj do charakteru pisma. Od zrozumienia idei naszej przez ogół zależy powodzenie rozpoczynanego przez nas dzieła. Niech praca budowania podstaw prawdziwej kultury nie spoczywa tylko na jednostkach.

Materjały nadesłane, bez względu na to, czy będą w piśmie umieszczone, zostaną przechowane w bibljotece Muzeum Przemysłowego, gdzie będą dostępne dla ludzi pracujących w tym zakresie.

Wszelkie materjały nadsyłane należy pod adresem:
Redakcja czasopisma „Przemysł. Rzemiosło, Sztuka", Kraków, Smoleńska 9. M. Muzeum Przemysłowe.

Wiadomości bieżące.

Kalendarz: Środa Jerzego. Wschód słońca 4.48 zachód 7.10. Wschód księżyca —, zachód 7.45.

—** **Biblioteka i Czytelnia T. C. L.** codziennie z wyjątkiem niedzieli otwarta od godz. 5—7, dla dzieci w środy i soboty od 4—5.

—** **Muzeum** otwarte w środy i soboty od godz. 12—2, w niedziele i święta od 11—2.

*

—** **Zebranie Tow. Czytelni Ludowych** z ks. Ludwiczakiem, dyr. Główn. Zarządu w sprawie przeprowadzenia reorganizacji pracy oświatowej — odbędzie się jutro w środę o godz. 3 popoł. w auli Gimn. Klasycznego.

—** **Teatr Miejski.** Dziś we wtorek po raz ostatni przepiękny i malowniczy dramat Frondaie'a p. t.: „DOM OSACZONY" z pp.: Turońską, Norwidówną, Lisicką, Konarskim, Dąbrowskim, Stryckim i Olderowiczem w rolach głównych. Zniżki ważne. Początek o godz. 8-mej.

W środę wieczorem o godz. 8-mej melodyjna i arcyzabawna operetka p. t.: „BIEDNA DZIEWCZYNA". — Zniżki ważne.

W przygotowaniu jedna z najnowszych komedji repertuaru warszawskiego p. t.: „WESELE ARLETTY" (Góra serce) młodego i utalentowanego autora Gandery'ego. Autor przecudnie ujął niż oszusta mężczyzny, podszywającego się pod niewłaściwe nazwisko margrabiego, z czego nawiązywują się bardzo ciekawe i komiczne sytuacje. Sztukę reżyseruje p. Strycki. Jedną z główniejszych ról kreować będzie p. Kopczyński.

Sprzedaż biletów znajduje się w kancelarji teatru oraz w Wielkopolance u p. Kowalczyka.

—** **Smutnym i bolesnym zgrzytem** przerwały święt w wojsku trzy samobójstwa oficerskie w Grudziądzu, w Toruniu i Chełmnie.

Przyczyny smutnych czynów na razie nie znane. Na ten tym krążą rozmaite — jak zwykle — nieprawdziwe pogłoski.

—** **Święta wielkanocne minęły** naogół spokojnie. Bolesny skurcz schwycił jedynie na wieść smutną, idącą z wojska o gwałtownych przecięciach życia swego przez trzech oficerów.

O ile pozatem w pierwsze święto pogoda dopisała, o tyle drugie święto było chłodne i dżdżyste, tak, że najchętniej siedziano w domu, gawędząc o dawnych czasach, a pocieszając się nadzieją na lepszą przyszłość, o partą o złotego, który w tym tygodniu stanie się prawną monetą polską.

—** **Kościoły** przez oba święta były przepełnione wiernymi na wszystkich nabożeństwach tak dalece, że wierni gęstą rzeszą stać musieli na cmentarzu kościelnem, unaoczniając raz jeszcze, jak bardzo potrzebny jeszcze jeden kościół w Grudziądzu.

Rezurekcja z uroczystą procesją odbyła się rano o godz. 6-tej wśród bicia dzwonów i radosnego śpiewu „Wesoły dzień nam nastał".

Po rezurekcji, jakoteż już w W. Sobotę święcili księża potrawy, które — przeważnie jajka, chleb, sól — w koszyczkach noszono do kościoła.

—**Rezurekcja w kościele św. Stanisława** (garnizonowym) odbyła się w sobotę wieczorem nadzwyczaj uroczyście. Kościół był przepełniony nietylko wojskowymi, ale także cywilną publicznością, prócz tego na rezurekcji stawiły się całemi oddziałami różne formacje wojskowe z Grudziądza. Celebrował ks. kapelan Łęga. Procesji przygrywała muzyka wojskowa, specjalny zaś chór wykonywał pienia kościelne. W procesji dookoła kościoła ks. Celebrantowi towarzyszyli gen. Ładoś, gen. Kasprzycki i starosta Ossowski. Baldachim otaczali oficerowie z obnażonemi szablami. Specjalne oddziały wojska w stalowych hełmach stanowiły straż honorową. Pod koniec nabożeństwa zaintonowano ogólnie: „Boże coś Polskę".

—** **Dyngus Straży Ogniowej** udałby się niewątpliwie lepiej, gdyby pogoda była dopisała. Mimo to uciechy było wiele, a cel dyngusu — zebranie funduszu na kasę Straży — zapewne osiągnie to, z czego inicjatorzy dyngusu jak i jego wykonawcy szczerze będą radzi.

—** **Ruch świąteczny** w teatrach, kawiarniach i kinach nie był tego roku zbyt wielki. W pierwszy dzień świąt było jak każdego roku — wszędzie zamknięte. W drugie zaś święto frekwencja w tych lokalach rozrywkowych nie różniła się niczem od frekwencji w każdą inną niedzielę. Ludność widocznie większą uciechę znalazła w siedzeniu w domu przy „święconem" niż w wychodzeniu przy wilgotnej pogodzie na miasto.

—** **Chłód i deszcz wczorajszy** spotęgowała jeszcze silna wichura, która dzisiejszego tzw. święta trzeciego nawet nam prószenie śniegu przyniosła.

—** **Kronika policyjna** z dni świątecznych nie notuje żadnego prawie wypadku. Złodzieje widocznie świętowali, a obywatele zachowali się tak spokojnie, że policja nie znalazła nigdzie powodu do interwenjowania lub aresztowania.

—** **Powszechna polska wystawa fotograficzna.** Sztuka fotograficzna, rozwijająca się coraz więcej w kierunku artystycznym, dzięki gronu osób, składającemu się z pośród artystów malarzy, właścicieli pierwszorzędnych zakładów fotograficznych i miłośników sztuki fotograficznej, będzie mogła wykazać postępy swoje w projektowanej na jesieni br. w Warszawie wystawie fotograficznej.

W tym celu odbyło się zebranie w atelier p. Kirchnera, na którem wyłoniono tymczasowy organizacyjny komitet, do którego weszli pp. archit. R. Biske, sędz. Czerwiakowski, Wl. Kirchner, Fr. Kowalewski, art. mal. Lasocki, red. M. P. Magnuski, J. Malarski i Br. Mieszkowski.

Wystawę postanowiono urządzić p. n. „Powszechnej Wystawy Fotograficznej" ze względu iż obejmować będzie wszystkie ziemie Rzeczypospolitej.

*

Ruch towarzystw.

—** **„Święcone" N. O. K.** Zarząd Nar. Org. Kobiet przypomina członkinom o jutrzejszem (w środę) „Święconem" w salach Migodzińskiego o godz. 7 wiecz. i prosi składki nadsyłać tam między 3 a 5 godz.

—(rt) **Kwartalne zebranie Cechu Przymusowego Krawców Damskich i Krawczyń** odbędzie się w środę dnia 23 kwietnia 24 r. o godz. 5 popoł. w Hotelu Kellasa. Zwraca się jeszcze raz uwagę tych krawców damskich i krawczyń, którzy jeszcze nie należą do Cechu, że będą zmuszeni do Cechu przystąpić. ZARZĄD.

(rt.) Tow. Śpiew. **„Lutnia"**. Dzisiaj we wtorek lekcja śpiewu chóru męskiego się nie odbędzie. Zarząd.

Z Pomorza.

—** **RADZYN.** (Wiec w sprawie zorganizowania „Komitetu Obrony Przeciwgazowej".) Wiec został zwołany na dzień 23 marca 1924 r. (w niedzielę po nabożeństwie) w Strzelnicy. Licznie zebranych obywateli, ale przeważnie jednych i tych samych, powitał p. burmistrz Kirstein, przedstawiając cel zebrania, oraz ze smutkiem stwierdzając brak obywateli z okolicy. — Poczem wybrano jako sekretarza Kazimierza Szczupaka nauczyciela z Radzyna, na ławników p. kierownika szkoły powszechnej Krauzego i Klimka, nauczyciela z Zielnowa. Następnie p. burmistrz Kirstein, jako przewodniczący, przedstawił zebranym przybyłego z Grudziądza delegata p. porucznika Hernika, który wygłosił wykład: „Przyszła wojna gazowa!"

Prelegent przedstawił zebranym w barwnych i przejmujących słowach przyszłą straszliwą wojnę gazową, za grażającą w swych skutkach, nie tyle dobrze uświadomionych i umiejących się przeciw niej bronić żołnierzom, lecz przedewszystkiem ludności cywilnej, zwłaszcza w pasie nadgranicznym, jakim jest Pomorze, przekonywał zebranych, że trzeba popierać przemysł chemiczny i okazywać mu zainteresowanie, bo przemysł ten jest nietylko obroną państwa, lecz ma i znaczenie gospodarcze. Jako przykład stawiał nam wroga naszego Niemców, którzy pierwsi użyli w wojnie gazów; dziś ten przemysł udoskonalają, przygotowują się niejako do odwetu. Obrony Przeciwgazowej", powstałego w Warszawie. jaśnił zebranym organizacje i cele „Centralnego Komitetu wali miejscowe Komitety Obrony Przeciwgazowej i zbierali składki, celem popierania dążeń Centralnego Komitetu Obrony Przeciwgazowej w Warszawie, bo zaniedbanie tego okropnie może się zemścić na nich samych, w przyszłości.

W dyskusji zabrał głos p. burmistrz Kirstein, dziękując p. porucznikowi Hernikowi za wykład i popierając jego wywody, apelował do zrozumienia obowiązków obywatelskich i żądał od zebranych jaknajwiększych ofiar finansowych na powyższe cele. Poczem przedstawiał zebranym niebezpieczeństwo wojny finansowej, która może tak do upadku doprowadzić państwa, jak i wojna gazowa i wzywał zebranych do poparcia obecnych dążeń Rządu w sanacji skarbu, okazywanie mu zaufania, zwłaszcza w tej chwili i kupowanie akcji Banku Polskiego.

Istnieje uzasadniona nadzieja, że akcja wyżej opisana nie minie bez skutecznych wyników w Radzynie i okolicy.

—** **CHEŁMŻA.** (Uroczystości kościelne). Stara katedra w Chełmży była w Niedzielę Palmową świadkiem dwu jubileuszów kościelnych. W dniu tym minęła 100-na rocznica mianowania katedry kościołem parafjalnym, powtóre ks. radca Fryntkowski obchodził 25-ty jubileusz swego duszpasterstwa w parafji chełmżyńskiej. W dniu swojego jubileuszu poświęcił ks. radca Fryntkowski stacje Drogi Krzyżowe, których ufundowanie powstało z jego inicjatywy. Uroczystość poświęcenia tej Drogi Krzyżowej odbyła się przy asyście ks. J. Józefowicza i kleryka Łukomskiego.

Zaznaczyć bowiem trzeba, iż ks. radca Fryntkowski ma w parafji chełmżyńskiej olbrzymią kartę zasług. On to sprowadził nowe dzwony (które zakupił prawie własnymi środkami), on to przyczynił się do zbudowania szpitala, kostnicy, oparkanienia katedry, założenia nowego cmentarza i urządzenia misji świętej.

—** **TORUŃ.** (Szkody w polach od ostatniej powodzi.) Woda na Wiśle pod Toruniem opadła już tak dalece, że kilka stopni schodów, prowadzących do przystani przewozu parowego jest już widocznych. Jakie szkody wyrządziła kra w drzewostanie po obu stronach Wisły, dopiero obecnie stwierdzić można. Drzewa np. po obu stronach Starej Wisły obdarte zostały z kory, niektóre kra połamała, powyrywała z korzeniami. Tak samo na Kępie Wiese'go olbrzymie, wówczas płynące tafle lodu połamały czy też wyrwały kilka wielkich drzew.

Na polach, z których woda teraz ustąpiła, zauważyć można dość grube warstwy piasku, które woda tam nagromadziła. Straty stąd powstałe są olbrzymie, albowiem czarna urodzajna gleba pokryta piaskiem nie takie już wydawać będzie plony.

—** **BRODNICA.** (Rehabilitacja jednego z lojalnych Niemców). Swego czasu Sąd pokoju w Brodnicy zasądził p. Malewskiego z Brodnicy za to, że w podanym przez siebie do „Ziemi Michałowskiej" artykule nazwał p. Gedego z Rypina „hakatystą" i „szwabem". Na skutek odwołania się Majewskiego Izba karna rozpatrywała tę sprawę ponownie. Wprawdzie Majewski usiłował wykazać, że Gede w czasie okupacji niemieckiej wysługiwał się Niemcom, rekwirował niepramnie konie, wspierał Schulverein, zarzuty te wszystkie okazały się gołosłowne i nieprawdziwe.

W toku rozprawy stwierdzono przesłuchaniem najpoważniejszych obywateli z Rypina, że Gede jakkolwiek wyznania ewangelickiego ma opinię prawego Polaka, że dzieci wychowywał i wychowuje po polsku, że w czasie okupacji Niemcy zamknęli mu młyn i nakładali nań kary, co wskazuje, że raczej prześladowanym był aniżeli wysługiwał się Niemcom. Izba karna wyrok skazujący Majewskiego zatwierdziła.

—** **STAROGARD.** (O pracę dla robotników tytoniowych). Na ostatniem posiedzeniu Rady Miejskiej w dniu 14 bm. m. in. poruszono sprawę zwolnienia kilku robotników z fabryki tytoniu Goldfarba. Firma Goldfarb zaslania się brakiem zbytu, bo nie wolno jej tow. wysyłać poza obręb Pomorza i Poznańskiego. Z okazji tej radny p. Bok zwraca uwagę na pogłoski, że fabryka Goldfarba ma być sprzedana a wszystkie maszyny wywiezione do Małopolski i radzi czuwać nad tem, aby do tego nie dopuszczono ze względu na bezrobotnych.

Z całej Polski.

—* **NOWE MIASTO** nad Wartą. (Krwawy zatarg). Dnia 12 bm. podczas sprzeczki zostali polowy Witczak i jego ojciec przez czterech parobków tak poturbowani, i nożami poranieni, że pierwszy po kilku godzinach z powodu upływu krwi zmarł, a ojciec leży śmiertelnie chory. Nożowników w osobach parobków: Kijaka, Pewy i dwóch Czubajów aresztowano i osadzono w więzieniu powiatowem w Środzie.

—* **KROTOSZYN.** (Niesnaski rodzinne przyczyną samobójstwa). 25-letnia córka poważanej rodziny A..., odebrała sobie życie za pomocą powieszenia się na klamce. Przyczyną samobójstwa były niesnaski rodzinne. Denatka była zaręczona i wkrótce miał odbyć się jej ślub.

—* **ŁÓDŹ.** (Masowe morderstwo w okolicy). W nocy przed kilku dniami miał miejsce zbrojny napad rabunkowy na dom mieszkańca kolonji Oleśkowice, w powiecie łódzkim, Gustawa Holtza. Bandyci wymordowali na miejscu 7 osób, wraz ze służbą. Jedna osoba zraniona zmarła wkrótce potem. Bandyci zbiegli.

Z całego świata.

—** **Wielki pożar w Nowym Jorku.** Dzienniki donoszą z Nowego Jorku, że pożar, który wybuchł wskutek eksplozji zniszczył jeden z największych budynków miasta. W czasie gaszenia pożaru 20 strażaków zostało zabitych a 12 ciężko rannych.

— **Śmierć wybitnej aktorki.** W Pittsburgu zmarła znakomita aktorka dramatyczna Eleonora Duse. (Pat.)

— **Ze świąt w Anglji. Przygotowania do otwarcia wielkiej wystawy. Ofiarna lojalność robotników.** W celu umożliwienia największej liczbie osób wysłuchania kazania, wygłoszonego w niedzielę wielkanocną w katedrze Westminsterskiej w Londynie, zastosowano radjotelefony. W ten sposób setki tysięcy osób w rozmaitych miastach Anglji przysłuchiwało się kazaniu.

Dyrekcja wystawy imperjum brytyjskiego w Wembley dokłada wszelkich starań, aby umożliwić otwarcie wystawy w dniu 23 kwietnia. Wydała ona specjalne wezwanie do robotników, aby pomimo świąt Wielkiejnocy nie porzucili pracy. Przeszło 16.000 robotników i urzędników zgodziło się na propozycje, zawarte w tem wezwaniu. (Pat.)

— **Samobójstwo z powodu bankructwa.** Baron Rudolf Fiedler, syn byłego feldmarszałka cesarskiej armji, zastrzelił swoją piękną dwudziestoletnią żonę i sam się postrzelił śmiertelnie. Pani Fiedler, córka wielkiego śląskiego przemysłowca węglowego przed śmiercią włożyła ślubną suknię, Fiedler ubrał się we frak. Powodem rozpaczliwego czynu była utrata całego majątku przez spekulacje na spadek franka. Baron Fiedler, liczący lat 27, leży w szpitalu w stanie beznadziejnym.

Kilka dni przedtem Józef Kuhn, dyrektor banku Castiglioni, rzucił się z czwartego piętra na bruk podwórza. Kuhn umarł dzisiaj po kilkodniowych męczarniach.

— **Trzęsienie ziemi na dnie oceanu.** Olbrzymie trzęsienie ziemi, o którem sygnalizowały wszystkie sejsmografy, wedle dochodzeń uczonych, wydarzyło się na dnie Oceanu Spokojnego i nie dotknęła wogóle ziemi. Było ono jednakże tak wielkie i gwałtowne że żadne dotychczasowe trzęsienie ziemi nie może być z niem porównywane.

— **Niezwykłe samobójstwo.** Z Karlsberga donoszą o niezwykłym wypadku. Dyrektor jednej z tamtejszych kopalń, Jakób Dautschlin, popełnił samobójstwo w ten sposób, że zamknął się w budynkach kopalni, uprzedzając przedtem pracowników, aby nikogo w szybach nie było i wysadził się razem z kopalnią w powietrze. Dautschlin, który pracował tam długie lata, doprowadził kopalnię do rozkwitu. Przyczyną samobójstwa była niesprawiedliwość właścicieli kopalni w stosunku do denata. Straty wynoszą olbrzymie sumy.

Rozmaitości.

Przypowieść o żonach. (Z tureckiego.) Pewien kupiec turecki, który przez niepowodzenie w handlu stracił cały majątek, zmuszony był ograniczyć swoje wydatki, oddalić służbę i wyrzec się trzech ze swoich czterech żon, poprzestając na jednej. Kiedy wieść ta doszła do harem mu powstał wśród żon kupca lament, albowiem wszystkie kochały go gorąco. Ze łzami padły do nóg swego męża i władcy, błagając go, aby ich nie sprzedawał, oświadczając mu, że wyrzekną się wszelkich dostatków, aby tylko przy nim pozostać. Dodać należy, że wszystkie były młode i piękne.

Kupiec wzruszony był głęboko takiemi objawami przywiązania, jako człowiek rozsądny obawiał się jednak, że dłużnicy posądzą go o ukrywanie majątku i nieuczciwość. Nie mogąc się zdecydować, którą z czterech żon ma zatrzymać przy sobie, udał się do znanego mędrca z prośbą, aby sprawę rozstrzygnął. Mędrzec wezwał do siebie wszystkie cztery kobiety, a gdy okryte welonami stanęły przed nim, zwrócił się do nich z zapytaniem:

— A zatem nie chcecie rozstać się z waszym panem i wszystkie miłujecie go gorąco?

— Tak — odrzekły jednogłośnie. — Tylko śmierć może nas z nim rozłączyć.

— Dlaczego kochasz go tak bardzo? — zapytał naprzód starszą.

— Bo ma prześliczne oczy — brzmiała odpowiedź.

— A ty? — spytał następną.

— Kocham go za jego piękne kształty.

— Ty zaś, — zwrócił się do trzeciej, — z jakich pobudek nie chcesz rozstać się z mężem?

— Albowiem jest wielkodusznym i dobrym.

Odpowiedź ostatniej z żon kupca brzmiała:

— Ja nie wiem, dlaczego go kocham.

Mędrzec usłyszawszy te słowa, rzekł do kupca, ocze kującego wyroku:

— Oddal trzy pierwsze. Ta ostatnia kocha cię naprawdę.

× **Straty hoteli w stłuczonych naczyniach.** Dyrektor jednej z wielkich londyńskich restauracyj opisuje olbrzymie straty, jakie ponoszą hotele wskutek tłuczenia naczyń stołowych.

Każdego tygodnia tłucze się u nas conajmniej 26 000 talerzy i filiżanek. Jedyną ochroną przed tymi szkodami jest asekuracja, gdyż niemożliwe jest żądać od personelu wytężonej uwagi".

Inny kierownik oznacza roczne straty w hotelu poważną sumą 3000 funtów szterlingów. Zwłaszcza wiele naczyń tłucze się w bufetach na stacjach kolei i w pokojach do śniadań, gdzie każdy chce prędko dostać przekąskę. Wtedy szklanki, talerze i półmiski padają ofiarą pośpiechu. Straty w rozbitej porcelanie oblicza pewien londyński bar na 1400 funtów szt.

Te sumy muszą być naturalnie włączone do kosztów, więc publiczność płaci za nieznośność służby. Poważną sumę strat stanowią również przedmioty, które goście często „zabierają przez nieuwagę". W pewnym wielkim hotelu londyńskim średnio ginie w ten sposób rzeczy za 3000 funtów szterl. rocznie. Są to noże, widelce, serwetki a przedewszystkiem wykałaczki.

Ustawa o ochronie lokatorów.

Dosłowny tekst przyjęty w trzeciem czytaniu w Sejmie.

ROZDZIAŁ III.

Ograniczenie prawa wypowiadania i rozwiązywania umów najmu. Przedłużenie umów najmu o oznaczonym czasie trwania.

Artykuł 11.

1. Oprócz wypadków rozwiązania najmu z winy najemcy, przewidzianych w dzielnicowych ustawach cywilnych, wynajmujący może najem wypowiedzieć, jak również korzystać z postanowień kodeksu cywilnego o ustaniu najmu, bez wypowiedzenia wtedy tylko, gdy istnieją ku temu ważne przyczyny.

2. Za ważną przyczynę należy między innemi uważać:

a) jeżeli najemca mimo upomnienia zalega z zapłatą conajmniej dwóch następujących po sobie rat komornego (artykuły 3, 6—9), — chyba że zaległość powstała z powodu braku pracy lub wogóle nędzy wyjątkowej;

b) jeżeli rządca lub administrator domu (litera e) ustępu 1 artykułu 2) sam wymówił posadę lub został z niej usunięty z własnej winy, chyba że przed objęciem tego stanowiska zajmował już to mieszkanie z tytułu najmu;

c) jeżeli najemca przez swe nieprzyzwoite lub wogóle nienależyte zachowanie się obrzydza współmieszkańcom pobyt w domu lub porządek w domu poważnie zakłóca; z zachowaniem się najemcy stoi narówni zachowanie się osób przez niego do mieszkania przyjętych, jeżeli on temu postępowaniu, choć to było mu możliwe, zaradzić zaniedbał;

d) jeżli najemca przedmiot najmu w całości lub w części z urządzeniem lub bez niego oddał w podnajem lub ustąpił za wynagrodzenie nadmiernie wysokie w porównaniu z komornem, jakie sam płaci;

e) jeżeli najemca prawa z umowy najmu w całości bez zgody wynajmującego innemu odstąpił; w braku zgody wynajmującego urząd rozjemczy lub sąd może — uwzględniając przytoczone przez obie strony okoliczności — zezwolić najemcy na bezpłatne odstąpienie praw najmu w całości lub w części; zgoda wynajmującego nie jest potrzebna, jeżeli w wypadku łączenia się spółdzielni na podstawie ustawy z dnia 7-go kwietnia 1922 roku o łączenie się spółdzielni Dz. U. R. P. Nr. 33 poz. 265 spółdzielnia przejęta odstąpi prawa najmu spółdzielni przejmującej;

f) jeżeli najemca posiada inne mieszkanie w tej samej miejscowości. Wynajmujący nie może jednak z tego prawa korzystać, skoro najemca drugie swe mieszkanie opuścił lub gdy został, chociażby nieprawomocnie, zasądzony na opuszczenie tegoż;

g) jeżeli w celu przystąpienia do budowy pomieszczeń mieszkalnych konieczne jest zniesienie lub przerobienie budowli, wynajmujący winien udowodnić konieczność usunięcia najemcy i może wypowiedzieć najem rzeczy najętej lub jej części (przynależności) w terminie ustawowym, a conajmniej trzymiesięcznym, przyczem następuje odpowiednie zmniejszenie komornego, jeżeli wypowiedziano tylko część rzeczy wynajętej: wynajmujący zwróci koszty przesiedlenia i zapłaci tytułem odszkodowania sumę trzyletniego komornego obliczoną według komornego płaconego za wymówiony lokal w ostatnim miesiącu przed upływem terminu wypowiedzenia; w wypadku gdy znieść lub przerobić się mająca budowla stanowiła dla usuniętego najemyc mieszkanie lub jedyny jego lokal zarobk., wypowiedzenie może nastąpić jedynie za dostarczeniem mu przez wynajmującego odpow. potrzebom najemcy i podlegając. przep. niniejszej ustawy pomieszczenia; gdy wynajmujący bez słusznego powodu nie rozpoczął budowy w przeciągu sześciu miesięcy po ustąpieniu najemcy, albo rozpoczęte roboty budowlane przerwał, albo wybudowane lokale w ciągu dwóch lat po ukończeniu budowli oddał na cele zarobkowe, obowiązany będzie oddać najemcy napowrót objęte mu pomieszczenie lub dać inne, odpowiadające potrzebom najemcy i podlegające przepisom niniejszej ustawy pomieszczenie, a w razie niedopełnienia tego zobowiązania zapłacić mu pełne odszkodowanie, a conajmniej sześcioletnie komorne, obliczone w sposób wyżej wskazany; od wszystkich tych zobowiązań będzie wolny wynajmujący, który odrazu dostarczy usuwanemu najemcy inne odpowiadające potrzebom najemcy i podlegające przepisom niniejszej ustawy pomieszczenie i zwróci mu koszty przesiedlenia;

h) jeżeli budynek przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stał się własnością Państwa lub związku samorządowego; umowy najmu dotyczące takich budynków i ich przynależności rozwiązuje się po poprzedniem ustawowem, a conajmniej trzymiesięcznem wypowiedzeniu, a najemcy winni przedmiot najmu opuścić po dostarczeniu im odpowiadających ich potrzebom pomieszczeń i to na zasadach odpowiadających przepisom niniejszej ustawy i za zwrotem kosztów przesiedlenia oraz kosztów ulepszeń, zaprowadzonych przez najemcę w pomieszczeniu wymówionem: obowiązek dostarczenia innego pomieszczenia, oraz zwrotu pomienionych kosztów nie istnieją jedn. wob. osób ani rodz. osób, które uz. najem mieszk. w związku lub na podstawie stosunku służbowego wobec państwa, względnie związku samorządowego, a których stosunek służbowy się skończył;

i) pomieszczenia, które przed dniem 12. 4. 1921 r. bądź służyły wynajmującemu jako sklepy, pracownie lub mieszkania dla pracowników jego przedsiębiorstwa, bądź też były przez niego dla takiego użytku przygotowane a także pomieszczenia, które przed tymże terminem zajmowane były przez zakłady naukowe, o ile wynajmujący lokali tych na ten sam cel lub dla rozszerzenia swego przedsiębiorstwa czy też zakładu naukowego zaraz i niezwłocznie potrzebuje: wynajmujący winien w tym razie wypowiedzieć umowę najmu z terminem przynajmniej trzymiesięcznym; przepisy zawarte w punkcie niniejszym nie dotyczą pomieszczeń, których obecny najemca używa jako mieszkania;

j) w wypadkach podnajmu ponadto, gdy najemca dostarczy podnajemcy innego odpowiadającego potrzebom podnajemcy i podlegającego przepisom niniejszej ustawy pomieszczenia.

3. W razie sporu wynajmujący winien udowodnić, że istnieje ważna przyczyna wypowiedzenia. Jeżeli rozwiązania najmu żądano na zasadzie litery a) ustępu 2 artykułu 11 a zaległość powstała z powodu sporu o wysokość komornego lub opłat dodatkowych należy rozwiązania odmówić, gdy najemca, skoro sąd lub urząd rozjemczy uzna wyższą kwotę za uzasadnioną, bezzwłocznie oświadczy, iż na podwyższenie się godzi i w ciągu 7 dni zaległość uiści i przepis ten niema zastosowania, jeśli najemca się uiści w czasie właściwym z niespornej części komornego i opłat dodatkowych.

4. Nieważne jest wszelkie całkowite lub częściowe zrzeczenie się przez najemcę lub podnajemcę praw z tego artykułu mu służących. W pisemnych umowach najmu wolno jednak zastrzedz, iż pewne zdarzenie mające doniosłe znaczenie dla najemcy, będzie stanowiło ważną przyczynę wypowiedzenia lub rozwiązania podnajmu.

6. W b. dzielnicy austrjackiej wypowiedzenie poza sądowe nie stanowi tytułu egzekucyjnego.

Artykuł 12.

1. W razie śmierci najemcy, jego wstępni, zstępni, współmałżonek i rodzeństwo, którzy do chwili jego śmierci stale z nim mieszkali, wstępują w umowę najmu i odpowiadają niepodzielnie za wynikające, stąd zobowiązania, o ile nie zrzekną się tego prawa wobec wynajmującego. Przepis ten nie ma zastosowania do osób, które w chwili śmierci najemcy posiadają inne mieszkanie.

2. Prawa najmu pomieszczeń handlowych, przemysłowych i innych pomieszczeń zarobkowych, wynikające z niniejszej ustawy, przechodzą na spadkobiorców najemcy, o ile spadkobiorcy przedsiębiorstwo w tym samym lokalu nadal prowadzą.

Artykuł 12 a.

Obowiązki i prawa najemcy i wynajmującego, wypływające z niniejszej ustawy, stosują się odpowiednio do podnajemcy i najemcy, o ile w ustawie tej wyraźnie inaczej nie postanowiono. Podnajemcy pozatem służy prawo zajęcia przedmiotu najmu na prawach najemcy, o ile nastąpi umowa wynajmującego z najemcą na szkodę praw podnajemcy. O sprawach wytoczonych przeciwko najemcy z żądaniem eksmisji winni być zawiadomieni podnajemcy pod rygorem bezskuteczności wyroku sądowego przeciwko tym ostatnim. W razie zgaśnięcia praw najemcy sąd lub urząd rozjemczy, może orzec, że podnajemca, który zajmuje część lokalu przynajmniej od trzech miesięcy pozostawiony będzie nadal w używaniu zajętej przezeń części pomieszczeń na okres 6 miesięcy.

ROZDZIAŁ IV.

Urzędy rozjemcze do spraw najmu.

Artykuł 13.

1. Urzędy rozjemcze do spraw najmu będą utworzone w tych miastach i miejscowościach fabrycznych, które przy ostatnim spisie ludności miały ponad 10 000 mieszkańców. W innych gminach można je utworzyć na żądanie wyrażone uchwałą rady gminnej. W miarę potrzeby można w jednej miejscowści utworzyć kilka urzędów.

2. Koszty, połączone z utworzeniem i działalnością tych urzędów, ponosi gmina.

Artykuł 14.

1. Przewodniczącego urzędu i jego zastępcę mianuje — o ile możności z pośród osób mających wykształcenie prawnicze — prezes sądu okręgowego. Resztę członków mianuje tenże prezes na przedstawienie naczelnika (burmistrza) gminy, w której urząd ma siedzibę. Połowa tych członków musi być powołana z pośród mieszkających w gminie właścicieli domów, druga z pośród najemców względnie podnajemców, o ile ani oni sami ani też ich małżonkowie nie posiadają własnej nieruchomości miejskiej. Lista członków powinna zawierać zawsze wystarczającą liczbę ławników z kół handlowo-przemysłowych oraz rzemieślniczych.

2. Godności przewodniczącego, zastępcy i członków są honorowe; mają oni jednak prawo do zwrotu wydatków wyłożonych gotówką. Oprócz tego tym, którzy żyją z zarobku, można przyznać wynagrodzenie z funduszów gminnych

3. Członkowie urzędu składają na ręce prezesa sądu lub sędziego przez niego wyznaczonego, przyrzeczenie, że będą gorliwie i bezstronnie pełnili swój urząd i dochowają tajemnicy urzędowej.

Artykuł 15.

Od powołania na członka urzędu wymówić się mogą jedynie kobiety, duchowni, wojskowi, urzędnicy publiczni, osoby starsze ponad 60 lat, drobni przemysłowcy i osoby żyjące z płacy dziennej albo tygodniowej. O zasadności wymówienia się rostrzyga ostatecznie prezes sądu okręgowego

Artykuł 16.

1. Uchylając się od przyjęcia godności członka urzędu mimo, że ich wymówienie się uznano za nieuzasadnione, należy skazać na grzywnę do wysokości stu złotych.

2. Członków urzędu, którzy bez należytego usprawiedliwienia się na posiedzenia nie przybywają, opóźniają się lub w inny sposób od spełnienia swoich urzędowych obowiązków się uchylają, należy za każdym razem skazać na grzywnę do trzydziestu złotych. W razie późniejszego należytego usprawiedliwienia się — można grzywny uchylić lub zmniejszyć. Członków urzędu, którzy stali się winnymi rażącego naruszenia obowiązków urzedowych należy nadto usunąć z urzędu.

3. Orzeczenia powyższe należą do prezesa sądu okręgowego.

Artykuł 17.

1. Urząd rozstrzyga po rozprawie ustnej większością głosów w zespołach trzech członków, w których skład wchodzą: przewodniczący lub jego zastępca i po jednym ławniku z koła właścicieli domów i najemców. Jeśli przedmiotem sporu jest pomieszczenie handlowe, przemysłowe, pracownia lub sklep, ławnikiem z koła najemców musi być osoba należąca do kupców, przemysowców albo rękodzielników lub przynajmniej ze stosunkami odpowiedniemi dobrze obeznany. W razie sporu pomiędzy najemcą a podnajemcą w chodzi w skład zespołu prócz przewodniczącego, względnie jego zastępcy, jeden ławnik najemca, a drugi podnajemca.

2. Orzeczenie należy wygotować najdalej w ciągu trzech dni na piśmie z krótkiem uzasadnieniem i na żądanie doręczyć stronom.

3. Rozprawy urzędu są jawne. Jawność należy wykluczyć na zgodny wniosek stron, a na wniosek choćby jednej strony wówczas, gdy mają być rozpatrywane zdarzenia z życia rodzinnego. Publiczne ogłaszanie treści rozprawy niejawnej jest wzbronione.

Artykuł 18.

1. Jeśl strona zwróciła się do urzędu, wezwie ona strony z zagrożeniem, że niestawienie się nie wstrzyma rozprawy. Rozprawę należy przeprowadzić, o ile możności w ciągu dni 8 od podania wniosku.

2. Wezwani obowiązani są stawić się osobiście albo wysłać do rozprawy pełnomocnika. Strony i pełnomocnicy winni są zgodnie z prawdą udzielić wyjaśnień przez urząd żądanych.

3. Urząd może przedsiębrać wszelkie dochodzenia do orzeczenia potrzebne, w szczególności: wzywać i przesłuchiwać osoby, które wyjaśnień udzielić mogą.

4. Urząd nakłada grzywny do wysokości trzydzieści złotych za niestawiennictwo bez usprawiedliwionej przyczyny stron i osób, wezwanych do udzielenia wyjaśnień jak również za odmówienie złożenia wyjaśnień i dowodów. Od orzeczenia urzędu rozjemczego, nakładającego grzywny, służy w terminie 14-dniowym od dnia zawiadomienia odwołanie się do prezesa sądu okręgowego, którego decyzje są ostateczne. Ściąganie nałożonych grzywien należy do władz administracyjnych. Grzywny wpływają do kasy komunalnej.

5. Wszystkie władze i urzędy winny udzielać urzędowi rozjemczemu do spraw najmu pomocy prawnej.

Artykuł 19.

1. Właściwy urząd rozjemczy do spraw najmu rozstrzyga na wniosek wynajmującego, najemcy lub podnajemcy o tem, czy komorne i inne wynagrodzenie odpowiadają zasadom i granicom w tej ustawie ustalonym.

2. Jeżeli strony oświadczyły, iż poddały się orzecznictwu urzędu, orzeczenia te są ostateczne i nie ulegają zaskarżeniu, mogą być jednak na wniosek jednej ze stron w każdej chwili zmienione ze skutecznością dla nowego terminu płatności komornego. Wnioski o zmianę orzeczenia nie oparte na nowych okolicznościach faktycznych, może urząd odrzucić bez rozprawy.

3. Wynajmującemu, najemcy i podnajemcy wolno także inne ze stosunku najmu wyłaniające się spory, o ile nie zostały już wniesione do sądu, poddać orzecznictwu urzędu rozjemczego, który ma postąpić według powyższych zasad. Spór o eksmisję może być poddany orzecznictwu urzędu rozjemczego jedynie wtedy, gdy obie strony oświadczą, że się na to zgadzają.

4. Jeżeli sprawa nie była poddana orzecznictwu urzędu rozjemczego za wzajemną zgodą stron, mogą one w przeciągu 14 dni od dnia ogłoszenia orzeczenia odwołać się do sądu okręgowego, którego wyrok nie ulega zaskarżeniu. Odwołanie należy wnieść w urzędzie rozjemczym. Winno ono zawierać uzasadnienie odwołania oraz oświadczenie, jakiej zmiany odwołujący się domag. Przepisy ustaw procesowych o pisemnej odpowiedzi na odwołanie, o ograniczeniu przyczyn odwołania o konieczności zastępstwa stron przez adwokatów, wreszcie przepisy §§ 518—519 c. niemieckiej ustawy o procedurze cywilnej, w sprawach spornych nie mają zastosowania. Sąd nie może przekazać sprawy urzędowi rozjemczemu do ponownego rozpatrzenia.

5. Orzeczenie urzędu rozjemczego w sprawach poddanych orzecznictwu jego za zgodą stron, są natychmiast wykonalne, w innych sprawach po upływie terminu wskazanego w ustępie 4. W razie potrzeby przymusowego wykonania orzeczenia strona zainteresowana przedstawi poświadczony wypis orzeczenia urzędu sądowi który byłby właściwym do rozważania danego sporu, celem uzyskania nakazu wykonawczego (dozwolenia egzekucji).

Artykuł 20.

Jeżeli rozstrzygnięcie sporu w całości lub w części zawisło od ustalenia, czy w myśl artykułów 5—9 podwyższenie komornego jest dopuszczalne, albo czy komorne lub wynagrodzenie innego rodzaju niema jeszcze w tym przedmiocie orzeczenia urzędu rozjemczego do spraw najmu, sam przeprowadza stosowne ustalenia w toku sporu.

Artykuł 21.

Postępowanie przed urzędami rozjemczemi do spraw najmu wolne jest od opłat stempli. Strona interesowana ponosi jednak koszty postępowania, tudzież specjalne opłaty na rzecz gminy od każdego zwrócenia się do urzędu oraz od wydawanych dokumentów. Wysokość powyższych opłat określa gmina z tem zastrzeżeniem, że nie mogą one być wyższe od właściwych opłat sądowych. Urząd rozjemczy może osoby niezamożne zwalniać od ponoszenia tych opłat, może również zarządzić zwrot powyższych kosztów i opłat od strony przegrywającej na rzecz strony wygrywającej.

(Dokończenie nastąpi.)

× **Faworytka Mussoliniego.** Od jednego z gorących swych wielbicieli otrzymał Mussolini w podarunku parę małych lwiątek, samca i samiczkę. Wódz faszyzmu ofiarował przedstawiciela męskiego rodu lwiego panu Finzi, podsekretarzowi stanu w ministerstwie spraw wewnętrznych, sobie zaś zatrzymał samiczkę, dając jej imię Italji.

Między wielkim mężem stanu a jego małą przyjaciółką wytworzyła się jak najściślejsza harmonia. Dzieciaki, bawiące się w ogrodach Monte Pincio i Willi Borghese radowały się niepomiernie codziennym widokiem przejażdżki automobilowej Mussoliniego, na którego kolanach siedziała grzecznie mała lwica, uwielbiająca go do tego stopnia, że od nikogo innego przyjąć nie chciała pożywienia.

Nadeszła jednak bolesna chwila rozstania. Mussolini uznał, że zbliża się czas, w którym drobne, urocze stworzonko przemieni się w okazałą, groźną królowę pustyni, wymagającą specjalnego trybu życia i postanowił rozłączyć się z nią, zanim przywiązanie lwiej faworytki nabierze zbyt wielkiej siły.

Piękna Italja musiała prędko zamieszkać w przeznaczonej dla niej rezydencji ogrodu zoologicznego. Mimo troskliwej opieki dozorców, tęsknota zasępia oczy małej lwicy, Jedyne chwile radosne stanowią odwiedziny Mussoliniego, który już dwukrotnie złożył jej wizytę. Wówczas wybuchom czułości niema końca, a dozorcy energicznie przeciwstawić się muszą jej usiłowaniom opuszczenia ogrodu zoologicznego i udania się w ślady swego pana.

× **Niezwykli goście pogrzebowi.** W wirtemberskiej wiosce Denkingen zdarzyło się w tych dniach podczas pogrzebu zdarzenie niezwykłe. Oto w chwili gdy kapłan kończył przemowę nad otwartym jeszcze grobem, przez mur cmentarny wskoczyła na cmentarz spłoszona widocznie przez kogoś para jeleni. Na widok zgromadzonych na cmentarzu ludzi, jeleń zdołał zawrócić, i wyskoczyć znów przez mur z cmentarza, łania natomiast wpadła w grób otwarty. Z trudem wydobyto ją za pomocą lin z grobu, a zaledwie stanęła na ziemi, rzuciła się też do ucieczki i przesadziwszy mur znikła z przed oczu, jak jej towarzysz.

× **Wąż w bananach.** Na kolejowym dworcu przeładunkowym w Manchesterze zdarzył się osobliwy wypadek. Dwaj robotnicy zatrudnieni przy wyładowywaniu bananów, zostali nagle ukąszeni przez znajdującego się wśród bananów węża.

IV. Targ Poznański.

Jaką misię spełnia w życiu gospodarczem IV. Targ Poznański.

Dnia 27 bm. t. j. w niedzielę o godz. 11 przed poł. w obecności Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Wojciechowskiego otwarty zostanie IV. Targ Poznański. Fakt zbyt doniosły, ażeby przejść lekko nad nim do porządku dziennego. Przedewszystkiem należy nam się zastanowić czem jest w istocie IV Targ Poznański, jakie są jego zadania i jakie cele.

Wiele na to przyczyn złożyło się, że odrodzenie gospodarcze idzie potężną falą, z ziem zachodnich Rzeczypospolitej i na tych ziemiach dominującą rolę odgrywa Poznań, leżący na szlaku kolejowym Paryż—Moskwa, oraz Triest—Gdańsk. W tem to mieście mamy bardzo wiele instytucji przemysłowo-handlowych i finansowych o charakterze ogólno-gospodarczym, które wielki wpływ wywierają na sprawy ekonomiczne naszego kraju. Targ Poznański nie mógł sobie lepszego miejsca wybrać, aniżeli Poznań.

A teraz przejdziemy do krótkiego omówienia ubiegł. Targów Poznańskich.

I tak: pierwszy Targ Poznański, obesłany przez około 1200 wystawców, rozporządzał budynkami o powierzchni 12.000 mkw., liczba zwiedzających gości wynosiła 40.000.

II Targ Poznański miał już wystawców 1.750, a eksponaty zajmowały powierzchnie 25.000 mkw., gości notowano około 80.000.

Na III Targu zarząd wobec liczb zgłoszeń eksponentów zmuszony był wybudować wielką halę dług. 110 m, wysokości 28 m., przeznaczoną li tylko dla przemysłu maszynowego. Na III Targu Pozn. wystawców było 2000, zaś wszystkich pawilonów i hal o powierzchni przeszło 3000 mkw., tereny zaś pod gołem niebem wynosiły 280.000 mkw. Przez III Targ Poznański przesunęło się gości z górą 100.000. Realnym efektem III Targu Poznańskiego było to, że zawarte transakcje na III Targu zapewniły pracę przemysłowi polskiemu na kilka miesięcy. Są to cyfry, które więcej mówią, aniżeli najobszerniejsze artykuły.

Jaki jest zatem cel IV Targu Poznańskiego? Oto pytanie, na które należałoby odpowiedzieć, ażeby społeczeństwo polskie wiedziało, jak ważną misję spełnia Targ Poznański, w odradzającem się życiu gospodarczem Polski.

Otóż Dyrekcja IV. Targu Poznańskiego, mając bez przerwy styczność z sferami przemysłowo-handlowemi z całej Polski, zdaje sobie zupełnie jasno z tego sprawę, że Polska potrzebuje olbrzymiego eksportu i dlatego tegoroczny Targ Poznański będzie miał charakter demonstracyjno-eksportowy. Targ Poznański daleki jest od reklamowania li tylko pewnych firm i pewnych gałęzi wytwórczości polskiej. Organizotorom jego i twórcom idzie o całokształt interesów przemysłowych i handlowych, a zatem i Targ Poznański jest pewnego rodzaju kryterjum dla oceny stopnia i rozwoju całego przemysłu w Polsce. I tu naszem zdaniem IV Targ Poznański spełni swe zadanie. Będzie on bowiem fachowym przeglądem wytwórczości polskiej i pozwoli nam orjentować się, jak należy dążyć do udoskonalenia fabrykatów lub też stwarzać nowe placówki produkcji. W ścisłym związku z tem zadaniem idzie i propaganda, jaką rozwinęła Dyrekcja IV Targu Poznańskiego zagranicą, celem zainteresowania jej tegorocznym Targiem Poznańskim. Mówiąc o celach i zadaniach Targu Poznańskiego, trudno nie wspomnieć o polskiem towarzystwie eksportowem, które z inicjatywy Dyrekcji Targu Poznańskiego powstało na gruncie poznańskim. Czyż trzeba podkreślać, jak wielkie zadanie spoczywa na barkach tegoż rodzaju instytucji gopsodarczej? Polskie Towarzystwo Eksportowe musi bezsprzecznie starać się o rynki zbytu dla polskich produktów, musi je wyszukiwać jednym słowem starać się o klientów zagranicznych dla polskich producentów. Oczywiście do tego służyć będzie propaganda za pośrednictwem stosownych publikacji, ogłoszeń itp.

W ideę Targu Poznańskiego musi wczuć się całe społeczeństwo. Targ Poznański jest dziełem już nie jednostek, ale całego narodu. Dlatego nie należy wątpić, że w tegorocznym Targu Poznańskim wezmą udział delegaci i reprezentanci przemysłu, handlu i kupiectwa ze wszystkich miast polskich, tembardziej, że IV Targ Poznański zaszczycą swą obecnością nietylko reprezentanci najwyższych władz z Prezydentem Wojciechowskim na czele, ale i goście zagraniczni, którzy tu do nas przybędą, celem nawiązania kontaktu w sprawach handlowych.

— **POLSKIE TOWARZYSTWO EKSPORTOWE W POZNANIU.** Dzień 14 kwietnia 1924 r. będzie stanowił datę pamiętną dla polskiej wytwórczości. Oto w dniu tym, jak w najściślejszym związku z IV Targiem Poznańskim, utworzone zostało w Poznaniu w salach Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu **„Polskie Towarzystwo Eksportowe“**, do którego po ożywionej i rzeczowej dyskusji zapisały się jako członkowie najpoważniejsze zrzeszenia i korporacje przemysłowo-handlowe.

Biura „Polskiego Towarzystwa Eksportowego“, którego definitywna organizacja nastąpi w najbliższych tygodniach, mieścić się będzie przy Targu Poznańskim. — „Polskie Towrzystwo Eksportowe“ o ideowem podłożu będzie miało za zadanie starać się o rynek zbytu dla polskich produktów. Żywić przeto można uzasadnioną nadzieję, że działalność „Polskiego Towarzystwa Eksportowego“ przyczyni się niewątpliwie do rozwoju polskiego przemysłu i handlu.

Ze sali sądowej.

Przez I Izbę Karną Sądu Okręgowego w Grudziądzu w dniu 17 kwietnia 1924 r. zasądzeni zostali:

Władysław Kowalkowski, robotnik z Gogolewa pow. Gniew na 6 miesięcy więzienia, że 6 czerwca 1924 w Gogolewie spowodował śmierć człowieka przez niedbalstwo a mianowicie, że jako woźnica jadąc za prędko, wozem naładowanym koniczyną, przejechał 2-letniego chłopca śp. Jana Kordonowskiego.

Henryk Rogucki, b. urzędnik pocztowy z Warszawy na 3 miesiące więzienia, że dnia 21 sierpnia 1923 w wagonie ambulansu pocztowego w pobliżu stacji Czerwińsk pow. Gniew, jako urzędnik pocztowy sprzeniewierzył powierzone mu urzędowo 65 listów zagranicznych.

Jan Dolny z Osieka pow. Starogard, uczeń u dojarza krów, obecnie przy wojsku w Grudziądzu, na 3 miesiące więzienia, że 11 marca 1923 r. w Lignowach pow. Gniew zabrał na szkodę p. Stefana Czarneckiego szczapy drzewa wspólnie z niejakim Bernardem Witzkim. Co do Witzkiego, postępowanie karne na mocy ustawy amnestyjnej z 6. 7. 1923 r. umorzono.

Bronisław Kamiński, robotnik pochodzący z Kongresówki, obecnie w areszcie śledczym na 3 miesiace więzienia, że w listopadzie 1923 r. zwiódł fałszywymi faktami Franciszka Bałdowskiego w Rozgartach. Zasądzony przedstawił się jako posłaniec od Konrada Bałdowskiego i wyłudził od poszkodowanego dla własnej korzyści około 30 funtów łososia z workiem. Zasądzony zabrał dalej na szkodę p. Konrada Bałdowskiego w Gniewie 1 parę szkarpet a na szkodę Germazego Borsa w Gniewie 1 futro. Nadto nakłaniał post. Policji Państw. w W. Walichnowach do zaniechania obowiązków służbowych, ofiarując mu 3 ryby, aby ten puścił go na wolność.

Pamiętaj o głodnych i najuboższych naszego miasta. — Musisz łożyć datek na KUCHNIĘ LUDOWĄ ! !

Sprawy społeczno-gospodarcze.

— **CZESI ROZBILI ROKOWANIA POLSKO-AUSTRJACKIE.** Jak się dowiadujemy, rokowania w sprawie zaprowadzenia bezpośredniej taryfy towarowej komunikacji między Polską a Austrją nie doprowadziły do porozumienia zainteresowanych zarządów kolejowych z powodu stanowiska zajętego przez zarząd czechosłowackich kolei państwowych. Czesi bowiem oświadczyli, że nie mogą tak długo przystąpić do opracowania omawianej taryfy, dopóki nie wejdzie w życie bezpośrednia taryfa komunikacji między Czechosłowacją a Austrją.

— **W SPRAWIE OŻYWIENIA HANDLOWYCH STOSUNKÓW Z BELGJĄ.** Mimo zawarcia traktatu handlowego z Belgją, stosunki handlowe pomiędzy Polską a Belgją są jeszcze słabo rozwinęte, ponieważ Belgja dąży do zacieśnienia stosunków przedewszystkiem z państwami, których rynki przez Belgię są gruntownie poznane. Polska jest narazie terenem badań. Pragnąc atoli wejść w stosunki handlowe z Polską, „Le Lloyd Commercial“ jako najpoważniejsze wydawnictwo belgijskie gospodarcze będzie stale zamieszczać bezpłatne krótkie notatki handlowe i adresy firm polskich, pragnących wejść z Belgją w bliższe stosunki handlowe. Wiadomość powyższa winna zainteresować szerokie sfery przemysłowo-handlowe Polski.

— **POLSCY PRZEMYSŁOWCY NA WYSTAWIE CHIŃSKIEJ.** Grupa przemysłowców górnośląskich ze względu na otwierające się widoki nawiązania kontaktu handlowego ze wschodnimi Chinami zgłosiła gotowość uczestniczenia w przygotowywanej wystawie międzynarodowej wyrobów przemysłowo-handlowych w Charbinie. Przemysłowcy polscy mają możliwość zawarcia transakcji ze wschodnio-chińskimi kolejami.

— **O PODPISANIE UMOWY POLSKO-HOLENDERSKIEJ.** Jak nas informują w najbliższych dniach po ferjach świątecznych nastąpi podpisanie umowy handlowej polsko-holenderskiej. Treść oraz tekst umowy zostały już ostatecznie uzgodnione.

— **O ZABEZPIECZENIE POMYSŁÓW I WYNALAZKÓW.** Według nowej ustawy o ochronie własności przemysłowej w Polsce zostaje wprowadzony zamiast amerykańsko-niemieckiego systemu ścisłego badania co do nowości danego wynalazku system francuski. Jest to system zgłaszania i udzielania patentów i świadectw „Sans garantie du gouvernement“ (bez gwarancji rządu). Polska ustawa jednak ten system modyfikuje, wprowadzając prawo odrzucania przez urząd patentów zgłoszonego wynalazku, lub wzoru, skoro przy badaniu ich pod względem formalnym okaże sie oczywisty brak nowości

Czas odnowić przedpłatę na miesiąc maj.

Wartość franka złotego
według ustalenia ministerstwa skarbu

dnia 22 kwietnia	dnia 23 kwietnia
1.800.000 mkp.	1.800.000 mkp.

Giełda pieniężna.

Warszawa, dnia 22 4.

10-ta godzina przedpołudniem.

Dolary Stanów Zjedn	9.200--9.240
Floreny holenderskie	3.405
Franki belgijskie	486
Franki francuskie	570
Franki szwajcarskie	1.615
Funty angielskie	39.925
Korony austryjackie	128
Korony czeskie	267
Liry włoskie	405
Korony norwejskie	
Korony duńskie	
Korony szwedzkie	
Dolary kanadyjskie	
Bon złoty	
Miljonówka	
Pożyczka dolarowa	
Pożyczka złota	

Gdańsk, dnia 22 4.

Dolar	5,78
Marka polska	0,63
Przekazy na Warszawe	0.62

Drukarnia Pomorska Tow. Akc. Grudziądz.
Redaktor odpowiedzialny Ludwik Łydko.

W poniedziałek, dnia 21 bm. zmarł po dłuższych cierpieniach, opatrzony sakramentami św., nasz długoletni pracownik

ś. p.

Franciszek Kosnowski

przeżywszy lat 55. Zmarły wypełniał prace powierzone zawsze sumiennie, czem zjednał sobie ogólny szacunek i uznanie.

Grudziądz, dnia 22 kwietnia 1924 r.

Dyrekcja Gazowni Miejskiej.

Cukier, cykorję prawdziwą Franka, smalec, śledzie opiekane, czekolady, mydło, karmelki, zapałki, Urbin oraz wszelkie inne towary kolonialne poleca 8814

R. Lubner & Co. ul. Kościuszki nr. 34.

Samochód »FIAT«

jak **urzędowa statystyka** stwierdza
jest w Polsce liczebnie największy w użyciu — 8855
jak setki ich właścicieli przekonali się —
jest **najekonomiczniejszy i niezawodny** w używaniu —
jak nabywcy bieżąco stwierdzają
jest w Polsce obecnie najtańszy **w zakupie**

WYSTAWY I. na IV. Targu Poznańskim w Wieży Górnośląskiej
II. przy ul. Skarbowej 20

»Brzeskiauto« T. A. POZNAN, ul. Skarbowa 20 zał 1894 r. Tel. 3417 i 4121. Adr. telegr. „Brzeskiauto"

ś. † p.

Dnia 21 bm. zmarł, zaopatrzony św. Sakramentami, ukochany kolega

kapitan

Kazimierz Skotnicki

przeżywszy lat 30.

Pogrzeb odbędzie się w czwartek, dnia 24 bm. o godz. 10-tej, z kaplicy Szpitala Rejonowego, przy ul. Lipowej, na który zapraszają kolegów, przyjaciół i znajomych

Dowódca i Oficorowie Sztabu 16 dyw. piech.

Sprzedaż

Dwie pary **trzewików damsk.** (czarne i brązowe), nr. 37, za cenę przystępną do oddania |9731 Groblowa 22/24, II p. pr.

Wózek dla dzieci z nakryciem, **wózek sportowy,** żelazne, białe **łóżeczko** z materacem i **stół salonowy** korzystnie na sprzedaż Lipowa 15, ślusarnia. 851

6 osobowy **samochód** 13,30 PS. 8891 w bardzo dobrym stanie korzystnie na sprzedaż **Wł. Nowakowski** GRUDZIĄDZ, Toruńska 38, Telef. 45. Skład kolonialny, Fabryka wódek i likierów.

DOM z ogrodem, dużem podwórzem i stajniami na ul. Lipowej za 30 miljardów. Wiad. Toruńska 26, skład papieru.

Nadeszła świeża **krowianka** (Szczepionka ospowa dla dzieci) |8833 **Apteka pod Łabędziem** Mg Jana Stenzla Grudziądz, Rynek 20.

Różne

Kupię tysiąc do 2 tysięcy i lub 3 letniego |9976 **zarybku karpiowego** Zgł. uprasza A. Kohls Szembruk, p. Grudziądz.

Poszukuję SKLEPU przy głównej ul. Zgł. do Gł. Pom. pod nr. 9968.

Zamienię mieszkanie 5 pokojowe z wszelkiemi wygodami na **2—3 pokoje,** w dobrym punkcie, nie wyżej 2 piętra Zgł. do Gł. Pom. pod 9995.

Pomocnik ogrodowy może natychm. wstąpić Hermann Zwirner, Brodnica na Pomorzu.

Poszukuję od zaraz **hędogą** 9999 **posługaczkę** Pawłowska, Plac 3 Stycznia nr. 30.

Zgubiono **książeczkę wojsk.** wydaną przez P. K. U. Grudziądz na nazwisko **Kubiński Zygmunta** (ur. 15. II. 1901 r.) zamieszkał. ul. Pietruszkawa 27, II. Uprasza się o zwrot pod wyżej wymienionym adresem.

W sobotę, 19 kwietnia **zginął pies czarny jamnik** 1 rok stary, wabi się „Filut". Prawdopodobnie skradziony z podwórza lub ulicy. 9996 Nagroda za wskazówkę 10 000.000 mk. KUNERT, Lipowa 1.

Zakład fotograficzny 3 Maja nr. 10 7899 **w niedziele od 2—5 jest czynny.**

Pługi parowe gotowe do órki

Części zapasowe: liny, lemiasze, koła trybowe, kompletna armatura

do wszystkich systemów stale na składzie

Ceny konkurencyjne. **Dogodne warunki spłaty**

Centrala Pługów Parowych T. z o. p. Poznań

Fabryka maszyn

Biura: ul. Piotra Wawrzyniaka 22/30. Fabryka: ul. Wawrzyńca 36
Telef. 4152 Adres telegr. **Centroplug.** Telef. 2121

Posiedzenie Rady Miejskiej

w sobotę, dnia 26 kwietnia br. o godz. 5 p. p.

Porządek obrad:

A) Zatwierdzenie preliminarzy budżetowych na rok 19 Wydz. I—XXVII.
B) Sprawa odbudowy Teatru Miejskiego.

Na posiedzenie zaprasza

Grudziądz, dnia 19 kwietnia 1924.

Przewodniczący Rady Miejskiej podp. Szychowski.

Licytacyjna sprzedaż koni wojskowych.

Kom. Uzup. Koni Nr. 22 Grudziądz sprzedaje drogą publicznej licytacji **większą ilość koni wojskowych dnia 25 kwietnia 1924 r. o godz. 9 w Grudziądzu** na placu ćwiczeń przy koszarach gen. Hallera, ul. Lipowa 14/22 **i dnia 29 kwietnia 1924 r. o godz. 9 w Gniewie na rynku.**

Prawo uczestnictwa w licytacji posiadają wszyscy, za wyjątkiem zawodowych pośredników w handlu koni. |8718

Komendant U. K. Nr. 22. (—) Karkosiek major.

Poważnego Agenta [9886]

w dziale życiowym i wypadkowym za wysoką prowizją poszukuje „**Towarzystwo ubezpieczeń „Plast"**. Wymagane są szerokie znajomości miejscowe, i koniecznie nieprzeciętne wykształcenie przy nieposzlakowanej opinji i dobrym charakterze. Zgł. skierować do firmy „Informator", Tyroń. Szeroka nr. 46. I. tel. 323.

Każdy przyznać musi, że papierosy

RUSAŁKI II.

po 29.000 mk. 8224

dzisiaj są najlepsze. Prosimy wszędzie żądać.

Orient T. A. Bydgoszcz Telefon nr. 66.

MEBLE koszykowe

śliczne podarki okolicznościowe — także i na — **odpłatę** 850

Grudziądzka Wytwórnia Mebli

B. Sommerfeldt, Stara Rynkowa 1/2.

Wielka licytacja!

W piątek, dnia 25 kwietnia rb. przed południem o godz. 9½ sprzedawać będę z powodu zdania dzierżawy na podwórzu **Domeny Pokrzywno** (Engelsburg) **stacja kolej. Niewald,** pow. Grudziądz w drodze publicznej licytacji za natychmiastową zapłatą najwięcej dającemu:

Meble pierwszorzędne, w tem salon i jadalnia, różne sprzęty domowe i kuchenne, garderobę damską i męską, obuwie, meble ogrodowe, fuzje do polowania, oraz fuzję 5 strzałową browning;

po południu zaś: |9957

4 młode konie do jazdy (ujeżdżone), **7 młodych wołów i 20 owiec.**

UWAGA! Furmanka do pociągu z Grudziądza stać będzie na dworcu w Niewałdzie o g. 9 rano.

Jan Olszewski, licytator i taksator **Grudziądz,** ulica Nadgórna nr. 6

Piegi piamy wyrzuty usuwa **BENEGNINA** znany i wypróbowany środek do odświeżania i wybielania cery wyrobu Mg Jana Stenzla 8444

Apteka pod Łabędziem Grudziądz, Rynek 20

Gdańska firma importowa poszukuje **odbiorców hurtowników i zastępców** z kapitałem, którzyby przejąć mogli u siebie niewielką składnicę ryb wędzonych, ogórków, owoców południowych i konserw jarzynowych. Zgłoszenia: **Stahlberg, Gdańsk** Kolkgasse.

Hurtownia dla Fryzjerów T. z o. p.

POZNAŃ, ul. św. Marcina 29 (wprost ul. Kantaka) ma stale na składzie

artykuły galanteryjne oraz wszelką perfumerję zagraniczną i krajową.

Prosimy o zwiedzenie bez przymusu kupna. (8711

Licytacja

drzewa opałowego i użytkowego

z hrabiowskiego nadleśnictwa Ostromecko **we Wroniach** (powiat Wąbrzeski).

W poniedziałek, dnia 28 kwietnia 1924 r., od godziny 9 przed południem począwszy, sprzedawać się będzie w drodze publicznej licytacji więcej dającemu za natychmiastową zapłatą, w oberży **p. Demblew Król. Nowej Wsi** (dawn. szlach. Nowawieś), z trzech rewirów ochronnych hrabiowskiego leśnictwa rewirowego **Wronie** następujące **drzewo użytkowe i opałowe** i to:

a) Około 80 fm długiego drzewa użytkowego świerkowego i sosnowego, 400 drągów świerkowych I—IV klasy, 2000 bukowych tyczek na dachy 50 drągów brzozowych na dyszle I i II klasy, 10 fm długiego użytkowego drzewa brzozowego i bukowego.
   Sprzedaż drzewa użytkowego nie rozpocznie się przed godz. 2-gą popołudniu.
b) Pozatem sprzedawać się będzie około 200 rm szczapowego drzewa opałowego sosnowego i brzozowego, 500 rm chróstu świerkowego i sosnowego IV klasy

Warunki sprzedaży ogłoszone zostaną przed terminem. Czeków jako zapłaty nie przyjmuje się.

Ostromecko, dnia 19 kwietnia 1924 r.

Nadleśniczy (—) Werner.

8557

Baczność! **Baczność!**

Piekarze! Gospodynie!

25% oszczędności!!! przy zakupnie naszych wysocewartościowych górnośl.

Węgli z kopalń „Deutschland" i „Królewskiej Huty"

Polecamy wprost do mieszkań i z naszej składnicy

Pomorska Centrala Opałowa i Materjałów Budowlanych

Telefon 322. Grudziądz, Groblowa 19, p. (8584

W jakości — przewyższają zagraniczne w cenie — znacznie niższe

są

Keksy Herbatniki Sucharki zdrowia Pierniki oraz Karmelki

[8784]

wyrobu fabryki

KA-KA

Kazimierz Knast

POZNAŃ, ul. 3 Maja nr. 6
Telefon 1926. Telefon 1926.

Zwiedzajcie doroczny TARG Poznański

27. 4. 1924.— —4. 5. 1924.

wystawiam w sali VI. Pawilon Pl. Pr. Drwęskiego stoisko 1882

Chcesz oszczędzić na obuwiu, używaj tylko pasty terpentynowej HA-ES-ES

WSZĘDZIE DO NABYCIA

WYTWORNIA HURTOWNIA SPÓŁEK SPOŻYWCÓW W POZNANIU.